

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายกอนที่เลี้ยงโคเนื้อ ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกรรายกอนในจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาดังนี้

1. สถานที่ศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้พื้นที่ 12 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปัตตานี ยะรัง หนองจิก โคกโพธิ์ ยะหริ่ง ปะนาระ มาขอ สาขุนรี ไม้แก่น ทุ่งยางแดง กะพ้อ และอำเภอแม่ลาน ในจังหวัดปัตตานีเป็นสถานที่ศึกษา เนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกรรายกอนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาพทั่วไป และสภาพภูมิประเทศของสถานที่ศึกษา(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มเกษตรกรรายกอนที่เลี้ยงโคเนื้อใน 12 อำเภอของจังหวัดปัตตานี จำนวน 436 รายซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมหรือร้อยละ 81.1 ของประชากรทั้งหมด (กรมปศุสัตว์, 2539 ข) ที่เหลือเป็นประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้สามารถอ่านและเขียนภาษาอาหรับได้ และนิยมใช้ภาษาอาหรับเพื่อการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มมากกว่าใช้ภาษาไทย ส่วนการใช้ภาษาไทยสำหรับติดต่อกับทางราชการหรือกับบุคคลที่ไม่สามารถใช้ภาษาอาหรับได้

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาทั้งหมด 111 ราย ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

2.2.1 สํารวจและทำบัญชีรายชื่อเกษตรกรรายกอนที่เลี้ยงโคเนื้อภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

2.2.2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา สุ่มตัวอย่างเกษตรกรร้อยละ 25 จากบัญชีรายชื่อเกษตรกรในโครงการส่งเสริมที่เลี้ยงโคเนื้อในแต่ละอำเภอใช้ตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 111 ราย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจาก 12 อำเภอในจังหวัดปัตตานี

อำเภอ	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
เมือง	11	3
ยะรัง	48	12
หนองจิก	70	18
โคกโพธิ์	46	12
ยะหริ่ง	72	18
ปะนาเระ	26	7
มายอ	43	11
สายบุรี	13	3
ไม้แก่น	27	7
ทุ่งช้างแดง	16	4
กะพ้อ	32	8
แม่ลาน	32	8
รวม	436	111

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดโครงสร้างแน่นอน เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวิจัย ชนิดของคำถามที่ใช้มีทั้งคำถามชนิดปลายปิด ซึ่งได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบและคำถามชนิดปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการให้คำตอบ แบบสัมภาษณ์มีส่วนต่างๆ ดังนี้ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางด้านการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการเลี้ยงโคนมและการยอมรับการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในโครงการ
ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

3.2 การทดสอบเครื่องมือ

ประกอบ กรรณสูต (2538:64) แนะนำว่าในการเสนอค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ
เครื่องมือควรนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ในการวิจัยคู่กับที่ได้
จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่นของตัวชี้
วัดดังนี้

3.2.1 ทดสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีของครอนบักอัลฟา
(Cronbach 's Alpha) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2536 : 153) กับเกษตรกรจำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (ภาคผนวก ข.)

3.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริงจำนวน 111 ราย โดยวิธีในข้อ 3.2.1 เพื่อ
หาค่าความเชื่อมั่น 8 ตัวชี้วัด ผลที่ได้มีค่าความเชื่อมั่น ซึ่งแสดงเป็นค่าอัลฟามาตรฐาน ดังนี้ การ
รับรู้ข่าวสารมีค่าความเชื่อมั่น .7609 ทศนคติที่มีต่อการเลี้ยงโคนมมีค่าความเชื่อมั่น .6039 ทศนคติ
ที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีค่าความเชื่อมั่น .8642 แรงจูงใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคนมมีค่า
ความเชื่อมั่น .4661 การยอมรับการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหารและแร่ธาตุมีค่าความเชื่อมั่น
.8258 การยอมรับการเลี้ยงโคนมด้านการสุขาภิบาลมีค่าความเชื่อมั่น .8559 และการยอมรับการ
เลี้ยงโคนมในด้านการปรับปรุงพันธุ์มีค่าความเชื่อมั่น .3475 (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ข)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละอำเภอของจังหวัดปัตตานีต้องอาศัยรถยนต์
และจักรยานยนต์ในการเดินทาง เพราะระยะทางไกลระหว่างอำเภอ แต่อย่างไรก็ตามการคมนาคม
ค่อนข้างสะดวก เพราะถนนที่มีสภาพดี ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้วยตนเอง
เกือบทุกรายยกเว้นบางรายที่ไม่เข้าใจภาษาไทย จึงต้องใช้ล่ามช่วย เช่น การสัมภาษณ์เกษตรกรที่นับ
ถือศาสนาอิสลามที่มีอายุมาก และพูดไทยไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรทุกรายที่ได้สัมภาษณ์ให้ข้อ
มูลและความร่วมมือที่ดี ส่งผลให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด และมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มี
โอกาสเห็นชีวิตความเป็นอยู่ และวิธีการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในสภาพที่เป็นจริงอีกด้วย ได้ใช้
ระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2544 ถึงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544 รวมเป็น
เวลาทั้งสิ้น 50 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของข้อมูลที่เป็นตัวเลขและไม่เป็นตัวเลขในแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับ

5.2 ใส่รหัสข้อมูล (coding) ที่ได้จัดทำสมุดคู่มือการลงรหัส

5.3 สร้างตัวชี้วัดและทดสอบความเชื่อถือได้ของตัวชี้วัด โดยวิธีวิเคราะห์ข้อมูล (item analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha) โดยการคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ (item)

$$\text{จากสูตร} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	=	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือ
	n	=	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum s_i^2$	=	ผลรวมทั้งหมดของความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S^2	=	ค่าความแปรปรวนของชุดคำถามทั้งหมด

เพื่อแสดงความเชื่อถือได้ของตัวชี้วัด (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2536 : 153) โดยคำสั่ง reliability ที่มีในโปรแกรม SPSS For Windows (ดูรายละเอียดในข้อ 3.2.2 และภาคผนวก ข)

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

5.4.1 ค่าร้อยละเพื่อศึกษาการกระจายตัว และความถี่ของข้อมูลประเภทจำแนกหมวดหมู่ (nominal scale) เช่น การนับถือศาสนา ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

5.4.2 ค่ามัธยเลขคณิต ใช้หาค่าเฉลี่ยของตัวแปรประเภทช่วง (interval scale) และอัตราส่วน (ratio scale) เพื่อจัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย อายุ การศึกษา ขนาดครอบครัว รายได้ เป็นต้น

5.4.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของข้อมูลประเภทช่วง (interval scale) และประเภทอัตราส่วน (ratio scale) เช่น รายได้ เนื้อที่ถือครอง การใช้สินเชื่อ เป็นต้น โดยใช้สูตรของฮินเกิล และคณะ (Hinkle, Wiersma and Jurs, 1982 : 102) ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2] [n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	=	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x กับตัวแปร y
	n	=	จำนวนคู่ของข้อมูลทั้งหมด
	$\sum x$	=	ผลรวมของค่าข้อมูลชุด x
	$\sum y$	=	ผลรวมของค่าข้อมูลชุด y
	$\sum x^2$	=	ผลรวมของค่าข้อมูลชุด x แต่ละค่ายกกำลังสอง
	$\sum y^2$	=	ผลรวมของค่าข้อมูลชุด y แต่ละค่ายกกำลังสอง
	$\sum xy$	=	ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าข้อมูลชุด x กับค่าข้อมูลชุด y

5.5 การกำหนดระดับทัศนคติ แรงจูงใจ และการยอมรับในวิทยาการสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นตัวกำหนดในการจัดระดับดังนี้

ระดับทัศนคติต่ำ	=	ค่าคะแนนที่ต่ำกว่า $\bar{X} - S.D.$
ระดับทัศนคติปานกลาง	=	ค่าคะแนนที่อยู่ระหว่าง $\bar{X} - S.D.$ ถึง $\bar{X} + S.D.$
ระดับทัศนคติสูง	=	ค่าคะแนนที่สูงกว่า $\bar{X} + S.D.$

6. นิยามศัพท์

การศึกษาครั้งนี้ได้นิยามศัพท์ดังนี้ คือ

6.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกรยากจนในจังหวัดปัตตานีเป็นหลักทั้งหมด 111 ราย ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือแม่บ้าน และสมาชิกในครอบครัว บุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลี้ยงโคที่มีถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดปัตตานี

6.2 เกษตรกรยากจน หมายถึง เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/คน/ปี โดยการสำรวจของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 กรมปศุสัตว์

6.3 โคเนื้อ หมายถึง โคแม่พันธุ์อเมริกันบราห์มันที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อแก่เกษตรกรยากจนในจังหวัดปัตตานี

6.4 การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง การที่เกษตรกรได้ตัดสินใจรับเอาวิชาการแผนใหม่ในการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ การสุขาภิบาล การให้อาหารและแร่ธาตุ การปรับปรุงพันธุ์ ซึ่งวัดจากการปฏิบัติของเกษตรกร (ดูรายละเอียดการวัด ภาคผนวก ข)

6.5 ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน

6.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง การที่เกษตรกรเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ที่เกษตรกรรวมตัวกันเอง และหน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นโดยกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มผู้เลี้ยงโค และกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

6.7 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาการแผนใหม่ในการเลี้ยงโคเนื้อ เช่น การสุขาภิบาล การให้อาหารและแร่ธาตุ การปรับปรุงพันธุ์ จากแหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล และสื่อต่างๆ

6.8 การเดินทางออกนอกถิ่นฐาน หมายถึง การที่เกษตรกรเดินทางออกนอกหมู่บ้านไปยังหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดอื่นๆ ซึ่งวัดจากความถี่ในการเดินทางออกไปนอกถิ่นฐานของเกษตรกร (ดูรายละเอียดการวัด ภาคผนวก ข)

6.9 ขนาดเนื้อที่ถือครอง หมายถึง จำนวนไร่ของที่ดินที่เกษตรกรมีอยู่ทั้งมีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น

6.10 รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ทั้งหมดของครอบครัวที่ได้จากรายได้ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน เป็นรายได้จากภาคเกษตรและรายได้นอกภาคเกษตรรวมกันเป็นรายได้สุทธิของปี 2543 มีหน่วยเป็นบาทต่อปี

6.11 รายได้จากนอกภาคเกษตร หมายถึง รายได้ของเกษตรกรที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ ค่าจ้าง ค่าตอบแทนในการดำรงตำแหน่งในสังคม เช่น ค่าตอบแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รายได้จากภาคอุตสาหกรรมในครัวเรือน และนอกครัวเรือน เป็นต้น มีหน่วยเป็นบาทต่อปี โดยการคำนวณรายได้จากกิจกรรมนอกภาคเกษตรของสมาชิกในครอบครัวแล้วนำมารวมกันเป็นรายได้นอกภาคเกษตรในแต่ละปี

6.12 แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนแรงงานที่อาศัยในครอบครัวเกษตรกรที่ใช้แรงงานในการทำเกษตรเป็นประจำ โดยไม่ได้รับค่าจ้างเป็นเงิน มีหน่วยนับเป็นคน

6.13 การใช้สินเชื่อ หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้เงินจากแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ เช่น ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน

6.14 ทักษะคติที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อของเกษตรกรที่มีต่อการเลี้ยงโคเนื้อ โดยได้ออกแบบสอบถามทั้งหมด 15 ข้อ เพื่อเป็นดัชนีในการวัดทัศนคติของเกษตรกร

6.15 ทักษะคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ หมายถึง ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยได้ออกแบบสอบถามทั้งหมด 13 ข้อ เพื่อเป็นดัชนีในการวัดทัศนคติของเกษตรกร

6.16 แรงงูใจในการตัดสินใจก่อนการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง เหตุงูใจที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคาดหวังและประโยชน์จากการเลี้ยงโคเนื้อ โดยได้ออกแบบสอบถามทั้งหมด 15 ข้อ เพื่อเป็นดัชนีในการวัดแรงงูใจของเกษตรกร (ดูรายละเอียดของตัวชี้วัดในภาคผนวก ข)

6.17 อาหารชั้น หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร เช่น ข้าวเปลือก ปลายข้าว รำ และข้าวโพด เป็นต้น